

MERSİN ÜNİVERSİTESİ KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
YAYINLARI
MERSIN UNIVERSITY PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF
CILICIAN ARCHAEOLOGY

OLBA XXIX (Ayrıbasım / Offprint)

KAAM YAYINLARI

OLBA

XXIX

© 2021 Mersin Üniversitesi/Türkiye

ISSN 1301 7667

Yayıncı Sertifika No: 18698

OLBA dergisi;

ARTS & HUMANITIES CITATION INDEX, EBSCO, PROQUEST

ve

TÜBİTAK-ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanlarında taranmaktadır.

Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün (DAI) Kısaltmalar Dizini'nde 'OLBA' şeklinde yer almaktadır.

OLBA dergisi hakemlidir. Makalelerdeki görüş, düşünce ve bilimsel değerlendirmelerin yasal sorumluluğu yazarlara aittir.

The articles are evaluated by referees. The legal responsibility of the ideas, opinions and scientific evaluations are carried by the author.

OLBA dergisi, Mayıs ayında olmak üzere, yılda bir kez basılmaktadır.

Published each year in May.

KAAM'ın izni olmadan OLBA'nın hiçbir bölümü kopya edilemez.

Alıntı yapılması durumunda dipnot ile referans gösterilmelidir.

It is not allowed to copy any section of OLBA without the permit of the Mersin University

(Research Center for Cilician Archaeology / Journal OLBA)

OLBA dergisinde makalesi yayımlanan her yazar, makalesinin baskı olarak ve elektronik ortamda yayımlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını OLBA dergisine devretmiş sayılır.

Each author whose article is published in OLBA shall be considered to have accepted the article to be published in print version and electronically and thus have transferred the copyrights to the Mersin University

(Research Center for Cilician Archaeology / Journal OLBA)

OLBA'ya gönderilen makaleler aşağıdaki web adresinde ve bu cildin giriş sayfalarında belirtilen formatlara uygun olduğu takdirde basılacaktır.

Articles should be written according to the formats mentioned in the following web address.

Redaktion: Doç. Dr. Deniz Kaplan

OLBA'nın yeni sayılarında yayınlanması istenen makaleler için yazışma adresi:

Correspondance addresses for sending articles to following volumes of OLBA:

Prof. Dr. Serra Durugönül

Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

Çiftlikköy Kampüsü, 33342 Mersin - TURKEY

Diğer İletişim Adresleri

Other Correspondance Addresses

Tel: +90 324 361 00 01 • 14730 / 14734

Fax: +90 324 361 00 46

web mail: www.kaam.mersin.edu.tr

www.olba.mersin.edu.tr

e-mail: sdurugonul@gmail.com

Baskı / Printed by

Sonsöz Gazetecilik, Matbaacılık, Rek. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti.

İvedik Mah. Matbaacılar Sit. 1341. Cad. No: 56-58 İvedik OSB - Yenimahalle / ANKARA

Tel: +90 312 394 57 71 Fax: +90 312 394 57 74 • Sertifika No: 18698

Grafik / Graphic

Digilife Dijital Basım Yay. Tan. ve Org. Hiz. San. ve Tic. Ltd. Şti.

Güvenevler Mah. 1937 Sk. No.33 Yenişehir / MERSİN

Tel: +90 324 231 14 16 • www.digilifemersin.com

MERSİN ÜNİVERSİTESİ KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
(KAAM) YAYINLARI-XXIX
MERSIN UNIVERSITY PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF
CILICIAN ARCHAEOLOGY (KAAM)-XXIX

Editörler

Serra DURUGÖNÜL
Murat DURUKAN
Gunnar BRANDS
Deniz KAPLAN

OLBA Bilim Kurulu

Prof. Dr. Mehmet ÖZDOĞAN (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Fikri KULAKOĞLU (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Serra DURUGÖNÜL (Mersin Üniversitesi)
Prof. Dr. Marion MEYER (Viyana Üniversitesi)
Prof. Dr. Susan ROTROFF (Washington Üniversitesi)
Prof. Dr. Kutalmış GÖRKAY (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. İ. Hakan MERT (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Eda AKYÜREK-ŞAHİN (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Yelda OLCAY-UÇKAN (Anadolu Üniversitesi)

MERSİN

2021

İçindekiler / Contents

Gülsün Umurtak – Fatih Çongur The Early Bronze Age II Settlement at Bademağacı Höyük: An Evaluation of the Pottery and Beak Spouted Jugs (<i>Bademağacı İlk Tunç Çağı Yerleşmesi: Çömlekçilik ve Gaga Ağzılı Testiler Üzerine Bazı Değerlendirmeler</i>)	1
Mahmut Bilge Baştürk – Elif Baştürk A Bronze Bowl with Swivelling Handle from Şarhöyük – Dorylaion (<i>Şarhöyük – Dorylaion’dan Döner Halka Kulplu Tunç Bir Kap</i>)	25
Elif Genç Tilbaşar Erken Tunç Çağı Pişmiş Toprak Figürinleri Üzerine Bir Değerlendirme (<i>An Evaluation on the Early Bronze Age Terracotta Figurines of Tilbaşar</i>)	47
Éric Jean The ‘Hilani’: A Late Bronze Age Amuq-Cilician or Syro-Cilician Architectural Tradition? (<i>‘Hilani’: Bir Geç Tunç Çağı Amuq-Kilikia veya Syro-Kilikia Mimari Geleneği?</i>)	77
K. Serdar Girginer Tatarlı Höyük’ten Geç Hitit Çağı’na Ait Bir ‘Sürme Kutusu’ (<i>A ‘Kohl Box’ from the Neo-Hittite Period from Tatarlı Höyük</i>)	109
Daniş Baykan MÖ 1. Binde Makara Küpeler: Tanımlama ve Tespit (<i>Ear Spools from 1st Millennium BC: Definition and Identification</i>)	137
Gül Işın – Hacer Sancaktar Arykanda - Arif Kale’den Hayvanlar Eşliğindeki Tanrıça Heykelciği (<i>Goddess Figurine with Animals from Arykanda - Arif Kale</i>)	167
Mustafa Şahin Knidos Yuvarlak Tapınak Terası Pişmiş Toprak Adak Protomları (<i>The Terracotta Votive Protoms from the Round Temple Terrace at Cnidus</i>)	189
Sabri Arıcı Myrleia/Apameia’dan (Bursa/Mudanya) Bir Bronz Çocuk Heykeli (<i>Eine Bronze Kinder-Statue aus Myrleia/Apameia (Bursa/Mudanya)</i>)	227

Hasan Kasapoğlu – Cevat Başaran Parion Odeionu’nda Bulunan Artemis/Diana Heykeli (<i>An Artemis/Diana Statue from the Odeon of Parion</i>)	245
Şehnaz Eraslan – Ahmet Ali Altın Nikaia’dan (İznik) Alışılmışın Dışında Bir Sütunlu Lahit (<i>An Extraordinary Columnar Sarcophagus form Nikaia</i>)	269
Deniz Kaplan – İ. Ethem Koçak – Ali Alkan Kappadokia’da Bir Anıt: Ozan Köyü Anıt Mezarı ve Legio XII Fulminata (<i>Monument from Kappadokia: Monumental Tomb in Ozan Köyü and the Legio XII Fulminata</i>).....	287
Murat Taşkiran Son Araştırmalar Işığında Sillyon Roma Hamamı (<i>The Roman Bath at Sillyon in the Light of Recent Researches</i>)	313
Bilge Hürmüzlü – Burak Sönmez A New Member of the Late Roman D Koiné? A New Red-Slipped Pottery Group Found at Seleukeia Sidera (<i>Geç Roma D Koinési’nin Yeni Bir Üyesi mi? Seleukeia Sidera’da Ele Geçen Yeni Bir Grup Kırmızı Astarlı Seramik</i>)	349
Burhan Varkıvanç – Hülya Kökmen-Seyirci Cumanın Camii’ndeki Erken Bizans Dönemi Paye Başlıkları (<i>Pier Capitals Dated to the Early Byzantine Period in Cumanın Camii</i>)	363
Vedat Keleş – Kasım Oyarçin Parion Tiyatrosu Hyposcaenium Bölümü’nden Ele Geçen Geç Roma Dönemi Sikkeleri Üzerine Değerlendirmeler (<i>Evaluations on Late Roman Coins Recovered from the Hyposcaenium Section of the Theater in Parion</i>)	391
Erkan Kurul Eskiçağ Thalassografisi Çerçevesinde ‘Ege Denizi’ Adlandırmaları (<i>Naming the ‘Aegean Sea’ within the Scope of Ancient Thalassography</i>).....	423
Savaş Dinçer Lenger Price 2803: Reattribution of a Macedonian Regal Bronze Coin from Western Asia Minor to Tarsus in Cilicia (<i>Price 2803: Küçük Asya’nın Batısına Atfedilen Bir Makedon Krali Bronz Sikkenin Tarsus’a (Kilikya) Reatribüsyonu</i>).....	445

Mehmet Alkan – İlker Işık	
Savatra Antik Kentinden Yeni Adak Yazıtları (<i>New Votive Inscriptions from the Ancient City of Savatra</i>).....	457
Gülcan Kaşka – Elif Akgün-Kaya	
Apollonia'dan Yeni Bir Onurlandırma Yazıtı: Cornutus Sülalesinin Değerlendirilmesi (<i>A New Honorary Inscription from Apollonia: An Assessment of the Cornuti Family</i>).....	475
Elif Alten-Güler	
Perge'den Üç Yeni Yazıt (<i>Three New Inscriptions From Perge</i>).....	491

MERSİN ÜNİVERSİTESİ
KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
BİLİMSEL SÜRELİ YAYINI 'OLBA'

Amaç

Olba süreli yayını; Küçükasya, Akdeniz bölgesi ve Ortadoğu'ya ilişkin orijinal sonuçlar içeren Arkeolojik çalışmalarda sadece belli bir alan veya bölge ile sınırlı kalmaksızın 'Eski Çağ Bilimleri'ni birbirinden ayırmadan ve bir bütün olarak benimseyerek bilim dünyasına değerli çalışmaları sunmayı amaçlamaktadır.

Kapsam

Olba süreli yayını Mayıs ayında olmak üzere yılda bir kez basılır. Yayınlanması istenilen makalelerin en geç her yıl Kasım ayı sonunda gönderilmiş olması gerekmektedir.

1998 yılından bu yana basılan Olba; Küçükasya, Akdeniz bölgesi ve Ortadoğu'ya ilişkin orijinal sonuçlar içeren Prehistorya, Protohistorya, Klasik Arkeoloji, Klasik Filoloji (ile Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri), Eskiçağ Tarihi, Nüvizmatik ve Erken Hıristiyanlık Arkeolojisi alanlarında yazılmış makaleleri kapsamaktadır.

Yayın İlkeleri

1. a- Makaleler, Word ortamında yazılmış olmalıdır.
b- Metin 10 punto; özet, dipnot, katalog ve bibliografya 9 punto olmak üzere, Times New Roman (PC ve Macintosh) harf karakteri kullanılmalıdır.
c-Dipnotlar her sayfanın altına verilmeli ve makalenin başından sonuna kadar sayısal süreklilik izlemelidir.
d-Metin içinde bulunan ara başlıklarda, küçük harf kullanılmalı ve koyu (bold) yazılmalıdır. Bunun dışındaki seçenekler (tümünün büyük harf yazılması, alt çizgi ya da italik) kullanılmamalıdır.
2. Noktalama (tireler) işaretlerinde dikkat edilecek hususlar:
 - a) Metin içinde her cümlelerin ortasındaki virgülden ve sonundaki noktadan sonra bir tab boşluk bırakılmalıdır.
 - b) Cümle içinde veya cümle sonunda yer alan dipnot numaralarının herbirisi noktalama (nokta veya virgül) işaretlerinden önce yer almalıdır.

c) Metin içinde yer alan “fig.” ibareleri, parantez içinde verilmeli; fig. ibaresinin noktasından sonra bir tab boşluk bırakılmalı (fig. 3); ikiden fazla ardışık figür belirtiliyorsa iki rakam arasına boşluksuz kısa tire konulmalı (fig. 2-4). Ardışık değilse, sayılar arasına nokta ve bir tab boşluk bırakılmalıdır (fig. 2. 5).

d) Ayrıca bibliyografya ve kısaltmalar kısmında bir yazar, iki soyadı taşıyorsa soyadları arasında boşluk bırakmaksızın kısa tire kullanılmalıdır (Dentzer-Feydy); bir makale birden fazla yazarlı ise her yazardan sonra bir boşluk, ardından uzun tire ve yine boşluktan sonra diğer yazarın soyadı gelmelidir (Hagel – Tomaschitz).

3. “Bibliyografya ve Kısaltmalar” bölümü makalenin sonunda yer almalı, dipnotlarda kullanılan kısaltmalar, burada açıklanmalıdır. Dipnotlarda kullanılan kaynaklar kısaltma olarak verilmeli, kısaltmalarda yazar soyadı, yayın tarihi, sayfa (ve varsa levha ya da resim) sıralamasına sadık kalınmalıdır. Sadece bir kez kullanılan yayınlar için bile aynı kurala uyulmalıdır.

Bibliyografya (kitaplar için):

Richter 1977 Richter, G., Greek Art, New York.

Bibliyografya (Makaleler için):

Corsten 1995 Corsten, Th., “Inchriften aus dem Museum von Denizli”, Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi III, 215-224, lev. LIV-LVII.

Dipnot (kitaplar ve makaleler için)

Richter 1977, 162, res. 217.

Diğer Kısaltmalar

age.	adı geçen eser
ay.	aynı yazar
vd.	ve devamı
yak.	yaklaşık
v.d.	ve diğerleri
y.dn.	yukarı dipnot
dn.	dipnot
a.dn.	aşağı dipnot
bk.	Bakınız

4. Tüm resim, çizim ve haritalar için sadece "fig." kısaltması kullanılmalı ve figürlerin numaralandırılmasında süreklilik olmalıdır. (Levha, Resim, Çizim, Şekil, Harita ya da bir başka ifade veya kısaltma kesinlikle kullanılmamalıdır).

5. Bir başka kaynaktan alıntı yapılan figürlerin sorumluluğu yazara aittir, bu sebeple kaynak belirtilmelidir.
6. Makale metninin sonunda figürler listesi yer almalıdır.
7. Metin yukarıda belirtilen formatlara uygun olmak kaydıyla 20 sayfayı geçmemelidir. Figürlerin toplamı 10 adet civarında olmalıdır.
8. Makaleler Türkçe, İngilizce veya Almanca yazılabilir. Türkçe yazılan makalelerde yaklaşık 500 kelimelik Türkçe ve İngilizce yada Almanca özet kesinlikle bulunmalıdır. İngilizce veya Almanca yazılan makalelerde ise en az 500 kelimelik Türkçe ve İngilizce veya Almanca özet bulunmalıdır. Makalenin her iki dilde de başlığı gönderilmelidir.
9. Özetin altında, Türkçe ve İngilizce veya Almanca olmak üzere altı anahtar kelime verilmelidir.
10. Metin, figürler ve figürlerin dizilimi (layout); ayrıca makale içinde kullanılan özel fontlar 'zip'lenerek, We Transfer türünde bir program ile bilgisayar ortamında gönderilmelidir; çıktı olarak gönderilmesine gerek yoktur.
11. Figürlerde çözünürlük en az 300 dpi; format ise tif veya jpeg olmalıdır.

MERSIN UNIVERSITY
‘RESEARCH CENTER OF CILICIAN ARCHAEOLOGY’
JOURNAL ‘OLBA’

Scope

Olba is printed once a year in May. Deadline for sending papers is the end of November each year.

The Journal ‘Olba’, being published since 1998 by the ‘Research Center of Cilician Archeology’ of the Mersin University (Turkey), includes original studies done on prehistory, protohistory, classical archaeology, classical philology (and ancient languages and cultures), ancient history, numismatics and early christian archeology of Asia Minor, the Mediterranean region and the Near East.

Publishing Principles

1. a. Articles should be written in Word programs.
 - b. The text should be written in 10 puntos ; the abstract, footnotes, catalogue and bibliography in 9 puntos ‘Times New Roman’ (for PC and for Macintosh).
 - c. Footnotes should take place at the bottom of the page in continuous numbering.
 - d. Titles within the article should be written in small letters and be marked as bold. Other choices (big letters, underline or italic) should not be used.
2. Punctuation (hyphen) Marks:
 - a) One space should be given after the comma in the sentence and after the dot at the end of the sentence.
 - b) The footnote numbering within the sentence in the text, should take place before the comma in the sentence or before the dot at the end of the sentence.
 - c) The indication fig.:
 - *It should be set in brackets and one space should be given after the dot (fig. 3);
 - *If many figures in sequence are to be indicated, a short hyphen without space between the beginning and last numbers should be placed (fig. 2-4); if these are not in sequence, a dot and space should be given between the numbers (fig. 2. 5).

- d) In the bibliography and abbreviations, if the author has two family names, a short hyphen without leaving space should be used (Dentzer-Feydy); if the article is written by two or more authors, after each author a space, a long hyphen and again a space should be left before the family name of the next author (Hagel – Tomaschitz).
3. The ‘Bibliography’ and ‘Abbreviations’ should take part at the end of the article. The ‘Abbreviations’ used in the footnotes should be explained in the ‘Bibliography’ part. The bibliography used in the footnotes should take place as abbreviations and the following order within the abbreviations should be kept: Name of writer, year of publishment, page (and if used, number of the illustration). This rule should be applied even if a publishment is used only once.

Bibliography (for books):

Richter 1977 Richter, G., Greek Art, New York.

Bibliography (for articles):

Corsten 1995 Corsten, Th., “Inschriften aus dem Museum von Denizli”, Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi III, 215-224, pl. LIV-LVII.

Footnotes (for books and articles):

Richter 1977, 162, fig. 217.

Miscellaneous Abbreviations:

op. cit.	in the work already cited
idem	an author that has just been mentioned
ff	following pages
et al.	and others
n.	footnote
see	see
infra	see below
supra	see above

4. For all photographs, drawings and maps only the abbreviation ‘fig.’ should be used in continous numbering (remarks such as Plate, Picture, Drawing, Map or any other word or abbreviaton should not be used).
5. Photographs, drawings or maps taken from other publications are in the responsibility of the writers; so the sources have to be mentioned.
6. A list of figures should take part at the end of the article.

7. The text should be within the remarked formats not more than 20 pages, the drawing and photographs 10 in number.
8. Papers may be written in Turkish, English or German. Papers written in Turkish must include an abstract of 500 words in Turkish and English or German. It will be appreciated if papers written in English or German would include a summary of 500 words in Turkish and in English or German. The title of the article should be sent in two languages.
9. Six keywords should be remarked, following the abstract in Turkish and English or German.
10. Figures should be at least 300 dpi; tif or jpeg format are required.
11. The article, figures and their layout as well as special fonts should be sent by e-mail (We Transfer).

SAVATRA ANTİK KENTİNDEN YENİ ADAK YAZITLARI

Mehmet ALKAN - İlker IŞIK *

ABSTRACT

New Votive Inscriptions from the Ancient City of Savatra

Four inscribed votives, introduced in this contribution were found in the Lycaonian city of Savatra and are dated to the Roman Imperial Period. Two of them (No. 1 and 2) were dedicated to Zeus Dalbenos, which is only known from an inscription on the base of the Silvanus statuette preserved in a private collection at Barcelona. The first, which has a bull relief, was the votive of Kadmos, son of C(alpurnius?) Germanicianus. The second was erected by a citizen by the name of Zethos for all of his family. It is concluded here that Zeus Dalbenos was a cult which originated from Phrygia or it was a local cult of Savatra, which seems more preferable. The inscription on the third votive, which was offered to Zeus and the goddess of peace Eirene by a priest by the name of Mareis, records the epithets of Zeus as *Keraunios*, *Astrapton*, *Syrtios* and *Bronton*. The epithet *Syrtios* has not been documented to date. The last inscribed altar is a votive of all *demos* for Ares and the listening deities *Areiai*. Two epigraphic documents from Savatra attest the local cult of Ares worshipped together with the *Areiai*. At the end of the article also discussed is the presence of the epigraphic documents relating to the soldiers from Savatra, which provides an indication of the importance of the city's geopolitical position during the Roman Imperial Period.

Keywords: Savatra, Zeus, Dalbenos, Syrtios, Astrapton, Eirene, Ares, *Areiai*.

ÖZ

Makalede, Konya sınırları içinde bulunan Savatra antik kentinde (Yağlıbayat) ele geçen, Roma İmparatorluk Dönemi'nden dört adak yazıtı tanıtılmaktadır. Zeus Dalbenos'a adanan ilk iki adaktan biri, C(alpurnius?) Germanicianus'un oğlu Kadmos tarafından sunulmuştur. Diğeri ise Zethos adlı bir vatandaş tarafından kendi ailesi adına adanmıştır. Zeus'un Dalbenos lakabı, Barselona'da özel bir koleksiyonda bulunan ve Zeus Dalbenos'a adanmış bir Silvanus heykelciğinin kaidesindeki yazıttan bilinmekteydi. Aşağıdaki makalede, Zeus Dalbenos'un Phrygia kökenli veya daha tercih edilebilir olarak Savatra'ya özgü yerel bir kült olduğu önerilmektedir. Üçüncü adak, Mareis adlı bir rahibin sunusudur. Yazıtta Zeus, *Keraunios*, *Astrapton*, *Syrtios* ve *Bronton* lakaplarıyla anılmaktadır. Bunlardan *Syrtios*, Zeus'un daha önce bilinmeyen bir lakabıdır. Yazıtta

* Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Alkan, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Karaman/TR. E-posta: mehmetalkan@kmu.edu.tr. Orcid No: 0000-0003-4315-2058
Dr. Öğr. Üyesi İlker Işık, Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Bölümü, Konya/TR. E-posta: ilkerarkeo@selcuk.edu.tr. Orcid No: 0000-0003-4510-6100

Zeus ile beraber barış tanrıçası Eirene'ye de ithafta bulunmaktadır. Son adak, "bütün *demos/* halk" tarafından Ares Patrios ile birlikte *Areiai*'a adanmıştır. Ayrıca makalenin sonunda Savatralı askerlere ilişkin epigrafik belgeler derlenerek kentin Roma İmparatorluk Dönemi'ndeki jeopolitik önemine dikkat çekilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Savatra, Zeus, Dalbenos, Syrtios, Astrapon, Eirene, Ares, *Areiai*.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın izniyle, Dr. Öğr. Üyesi İlker Işık başkanlığında 2017-2019 yılları arasında yürütülen "Konya İli, Karatay ve Altınkekin İlçeleri, Bozdağ Milli Parkı Doğu ve Kuzey Kesimi Yüzey Araştırmaları" adlı proje kapsamında yapılan çalışmalar sırasında Eski Yunanca ve Latince yeni yazıtlar tespit edilmiştir. Bunlardan dördü adak yazıtı olup bu makalenin konusunu oluşturmaktadır ve hepsi de Lykaonia Bölgesi'nin doğusunda, Bozdağ Milli Parkı'nın eteklerinde kurulmuş olan Savatra¹ kentinin lokalize edildiği Yağlıbayat Mahallesi'nde bulunmaktadır².

No. 1: [K]admos'un Zeus Dalbenos'a adağı

Üst ve alt tarafı profillendirilmiş mermer sunak (fig. 1). Ön cephesinde, hareket halinde bir boğa kabartma olarak betimlenmiştir.

Ölçüler: Yükseklik: 32 cm; Genişlik: 22 cm; Harf Yük.: 2,5 cm.

Δὶ Δαλ-
2 βήνω
[K? K]άδμος K. Γερ-
4 μανικιανοῦ
εὐχήν.

"Zeus Dalbenos'a bu adağı C(*alpurnius*?) Germanicianus'un oğlu [C(*alpurnius*)? K]admos (adadı)".

Satır 1-2: Zeus'un Dalbenos epitheton'u şimdiye kadar sadece Barselona'da özel bir koleksiyonda bulunan mitolojik Roma tanrısı Silvanus'a³ ait olan, 28,5 cm yüksekliğinde bir heykelciğin (Fig. 5)⁴ kaidesi üzerindeki Yunanca yazıttan⁵ biliniyordu.

1 Ruge 1921, 250-251 s.v. Savatra; Belke – Restle 1984, 222-223 s.v. Sauatra. Savatra ve yakın çevresi yazıtları için bk. MAMA VIII, 226-258; MAMA XI, 343-354; Mclean 2002, 42-45 no. 120-127; 72-73 no. 206-208.

2 Son altar (No. 4) Yağlıbayat sakinlerince tarafımıza bildirilmiş olup mahallede bir evin bahçesinde koma altındadır.

3 Latince *silva* "orman" sözcüğünden yahut Etrüsklerin orman tanrısı Selvans adından gelen Silvanus, orman, tarım ve av tanrısı olarak tapım görmüştür. Silvanus kültü daha çok İtalya ve batısındaki bölgelerde yaygın idi. Orak, çam ve köpek bu tanrının simgelerinden (*attributum*) en yaygın kullanılanlarıdır. Silvanus kültü için bk. Fiesel 1923, 1324 s.v. Selvans; Dorcey 1992.

4 Perea Yébenes 2015, 313 Fig. 1.

5 Perea Yébenes 2015, 313 Figs. 1-3, 320: Γάιος Σέλευκος[ς] | στρατιότης | Δει Δαλβήνω | εὐ[χ]ήν "Asker Gaius Seleukos bu adağı Zeus Dalbenos'a (sundu)". Yazıtta nominativus olarak tamamlanan Σέλευκος[ς] adının baba adı olması ve genetivus olarak tamamlanması gerektiği hususunda bk. BE 130 (2017), no. 136; AE 2018, no. 1874.

Yanında simgelerinden biri olan köpek ile beraber betimlenen söz konusu Silvanus heykeli, Gaius Seleukos isimli bir askerın Zeus Dalbenos'a adadıdır. Stil kritiğinden İmparator Hadrianus zamanından olduğu varsayılan eserin editörü Sabino Perea Yébenes, heykelin Silvanus'u temsil ettiğini ama kaidesindeki yazıtın Zeus'a yapılan bir ithaf olduğunu belirterek bir tutarsızlık söz konusu olduğunu dile getirmektedir⁶.

Zeus'a atfedilen Dalbenos lakabının ne anlama geldiği, yer adı olup olmadığı da bilinmemektedir. Barcelona yazıtının editörü Perea Yébenes, *dativus* haldeki Δαλβήνω lakabının bir tanrı-yer adı (teo-topónimo) olduğunu düşünerek bunun Δαλ-βήνω ya da Δαλβ-ήνω diye ayrılabilceğini; ilkinin “Δαλ'a ait” anlamına gelebileceğini, ikinci olasılığın da Δαλβ- gövdesinden türetilmiş bir yer adı olabileceğini tartışmaktadır⁷. Phrygia yazıtlarında Apollon için kullanılan Lairbenos (Ηλίω Απόλλωνι Λαιρβηνω) *Labenos* (Ηλίω Απόλλωνι Λαβήνω)⁸ ve Lykia yazıtlarında Artemis için kullanılan *Lagbene* (Αρτέμιδι Λαγβηνή)⁹ lakaplarıyla karşılaştırmaktadır. Ancak Dal- veya Dalb- ile başlayan herhangi bir yer adı önerisinde bulunmamaktadır. Diğer yandan, Barcelona yazıtında Δει' den sonraki *delta* (Δ) harfinin hatalı olarak fazladan yazılmış olabileceği ve böylece geriye Άλβηνός (Albenos) yahut Άλβανός (Albanos) diye bir sözcük kalabileceği ihtimalini de tartışıp hatalı bir yazıtın söz konusu olamayacağını ve ayrıca Albanos ile Silvanus arasında bir bađ kurulabilecek herhangi bir belgeye sahip olunmadığını belirtmektedir¹⁰. Perea Yébenes, Dalbenos'un ilk harfinin hatalı yazılmadığı hususundaki tespitinde haklı çıkmıştır, çünkü aşğıdaki yazıtta da (No. 2) Dalbenos lakabı geçtiği için bu sözcüğün hem Barcelona yazıtında hem de Savatra yazıtlarında hatalı yazılmış olma ihtimali kalmamıştır. Dalbenos, “yıldırım, meşale” anlamlarına gelen ve İliada Destanı'nda¹¹ da Zeus'un bir özelliğini açıklamada kullanılan Eski Yunanca δαλός (*dalos*) sözcüğünden türetilmiş bir lakap olabilir.

Perea Yébenes, söz konusu Silvanus heykelindeki giysiler ve kaidesindeki yazıtın, özellikle Dalbenos'un karşılaştırılabileceği epigrafik örneklerin buluntu yerlerinden yola çıkarak bunun Doğulu özellikler taşıdığını, kökeninin Asia Minor olması gerektiğini ve hatta daha hassas bir değerlendirmeye Phrygia ve Lykia kaynaklı olabileceği yorumunda bulunmaktadır¹². Perea Yébenes bu düşüncesinde haklı görünmektedir. Zeus Dalbenos'a adanmış iki adağın Savatra'da çıkması bu költün büyük olasılıkla Phrygia kökenli, hatta Savatra'ya özgü olduğunu ortaya koyabilir.

Satır 3-4: [K]άδμος: Adağın sahibi Kadmos, Europe'nin kardeşi, Thebai kentinin

6 Perea Yébenes 2015, 319 ve 320: “una incongruencia de la mención Δει (“a Zeus”) con la representación escultórica de Silvano”.

7 Perea Yébenes 2015, 319-321.

8 MAMA IV, 280.

9 SEG 2, 684; Robert 1983, 594-596.

10 Perea Yébenes 2015, 317 dn. 20.

11 Hom. *Iliad*, XIII, 31-320: ὅτε μὴ αὐτός γε Κρονίων | ἐμβάλοι αἰθόμενον δαλὸν νήεσσι θοῆσιν “Kronosogđlu çırağını (δαλὸν) atmazsa gemilerin üstüne”.

12 Perea Yébenes 2015, 314 “De igual modo su procedencia debe ser Asia Menor. Esa circunstancia, la vestimenta, añadida al hecho, fundamental, de llevar en su base una inscripción griega, permite afirmar con bastante verosimilitud que el origen del voto, de la escultura, es oriental, o con algo más de precisión –dentro siempre de cierta especulación razonable– de algunas de las regiones occidentales, quizás Frigia o Licia antiguas, en la costa mediterránea de la Turquía actual, donde encontramos algunos paralelos aproximados en la estructura gramatical y en la formulación teonímica”.

kurucusu mitolojik kahraman ile aynı adı taşımaktadır. Kadmos ismi Anadolu'da yaygın bir isim olmamakla birlikte Pisidia'da Termessos kentinde, Karia'da Halikarnassos ile Miletos kentlerinde ve Lydia'da Apollonis ve Kharaks kentlerinde epigrafik olarak belgelenmiştir¹³. K harfi Kadmos'un babasının *nomen*'inin kısaltması olabilir. *Genetivus* hâlde olması gereken bu *nomen*, Κ(λαυδίου) veya Κ(αλπουρνίου) diye deşifre edilebilir. Claudius, Yunan epigrafisinde çoğunlukla Κλ. diye kısaltılmaktadır, ancak sadece K ile kısaltıldığını gösteren örnekler de mevcuttur¹⁴. Bunun yanı sıra, Calpurnius *nomen*'i Lykaonia'daki Roma kolonilerinde yaygın olarak görüldüğü¹⁵ için Κ(αλπουρνίου) deşifreyonu daha tercih edilebilir görünmektedir. Savatra'dan K kısaltmasının kullanıldığı başka bir örnek mevcut olup bu kısaltma için orada da Calpurnius önerisi yapılmaktadır¹⁶. Kadmos'un babasının Κ(λαύδιος) veya Κ(αλπούρνιος) *nomen*'ine sahip olması Kadmos'un da aynı *nomen*'i taşıması olası olduğunu düşündürmektedir. Yine Kadmos'un *nomen*'i de aynı şekilde K olarak kaydedilmiş olabilir.

Γερμανικιανού: (*nom.* Γερμανικιανός), Latince Germanicianus *cognomen*'inin¹⁷ Anadolu'daki tek örneği, Bithynia Bölgesi'nde yer alan Mudurnu'da ele geçen ve MS 212 yılı sonrasına tarihlenen bir mezar yazıtında¹⁸ dativus halde belgelenmiştir. Sicilya'da Panormus'tan Latince bir mezar yazıtında¹⁹ Mar(cus) Germanicianus adlı bir asker bilinmektedir. Ayrıca bu isme, mesleği *unctor* (yağ sürücüsü) olan Celadio Germanician(us) adlı bir kölenin Roma'da bulunan Latince bir mezar yazıtında²⁰ da rastlanmaktadır.

Kadmos'un mesleği yazıtta verilmemiştir. Altarın ortasına işlenen kabartma boğa kabartması Zeus'un kartaldan sonraki en kutsal hayvanı olarak onun gücünü simgeliyor olmalıdır. Bununla beraber, Barselona'daki Silvanus heykelciğinin Zeus Dalbenos'a bir asker tarafından adandığı da göz önünde bulundurulurken bir değerlendirme yapılırsa, Kadmos'un adağındaki boğa figürü zayıf bir ihtimal olsa da askeri bir amblem olabilir. Boğanın askeri bir amblem olarak, özellikle Iulius Caesar'ın kurduğu Roma lejyonları tarafından kullanıldığı bilinmektedir²¹. Boğa amblemi kullanan VI Victrix²² lejyonunda yüzbaşı olarak hizmet vermiş L. Servaus Sabinus'un Savatra'da babası için yaptırdığı Latince yazıtlı ithaf steli ele geçmiştir²³.

Tarihleme: Roma İmparatorluk Dönemi.

13 LGPN V.A – V.C s.v. Κάδμος.

14 TAM III.1, 14, 23, 136, 227, 444; Mitchell 1982, no. 517; SEG 57, 1482.

15 Robert 1955, 75 dn 2.

16 Mclean 2002, 42-43 no. 120.

17 Kajanto 1965, 201.

18 Dönmez-Öztürk 2012, 73 no. 11 (= SEG 62, 971): Αὐρηλιώ• Γερμανικιανώ• ...

19 CIL X, 7288.

20 CIL VI, 5540.

21 I Germanica, VI Victrix, III. Gallica, III. Macedonica, V. Macedonica, VI. Ferrata, VII. Claudia, VIII Augusta, X. Gemina lejyonları boğa amblemi kullanıyordu, bk. Keppie 1984, 142-143.

22 DuBois 2015, 302-315. Bu lejyonun L. Servaus Sabinus adlı yüzbaşısına ait bir yazıt Savatra'da ele geçmiştir (aşağıda).

23 Cronin 1902, 372 no. 145. Savatra'nın diğer asker yazıtları için bk. aşağıda dipnot 63 ve 66.

No. 2: Zethos'un Zeus Dalbenos'a adağı

Üst ve alt tarafı profillendirilmiş mermer sunak (fig. 2). Alt tarafı kırık durumdadır. Büyük olasılıkla alt kısmı da profilliydi. Biçim olarak Zeus Dalbenos'a adanan yukarıdaki diğer sunak ile büyük benzerlik içindedir. Yazıtın sonuna bir sarmaşık yaprağı motifi yerleştirilmiştir.

Ölçüleri: Yükseklik: 22 cm; Genişlik: 19 cm; Harf Yük.: 3 cm.

	Δε<ι> Δαλβ-
2	ήνω
	Zḗθος
4	εὐχῆ<v> ὑπέ-
	ρ πάντω-
6	ν τῶν ἰδίων.

“*Zeus Dalbenos'a bu adağı kendi maiyetindeki herkes (ailesi) için Zethos (sundu)*”.

Satır 1-2: Δε<ι> Zeus'un dativus formu Δι̅ yazıtlarda sıkça Δε̅i biçiminde yazılmıştır. İlk satırın sonundaki *beta* harfi 1. ve 2. satır arası hizasında, akroter üzerine kazılmış. Zeus Dalbenos yukarıdaki yazıtın yorumunda detaylıca tartışılmaktadır.

Satır 3: Adağın sahibi Zḗθος (Zethos) yaygın bir Yunan ismi taşımaktadır. Bu isim özellikle Karadeniz'in kuzeyinde Skythia ve Tauris bölgelerinde yaygındır²⁴. Anadolu'da da az sayıda örneği farklı bölgelerden ele geçmiştir²⁵.

Satır 4-6: ὑπέρ πάντων τῶν ἰδίων ifadesiyle Zethos bu adağı bütün ailesi adına Zeus'a sunmuş görünmektedir.

Büyük olasılıkla ailesiyle birlikte Savatra'da yaşayan bir yurttaş olan Zethos'un mesleği söylenmemiş ama kent eşrafından olabilir.

Tarihleme: Roma İmparatorluk Dönemi. No. 1 ile çok yakın tarihlerde adanmış olmalıdır. Çünkü her iki adak steli birbirine çok benzer bir işçilikle üretilmiş, yazıtları da aynı yazım karakterine sahiptir.

No. 3: Rahip Mareis'in Zeus ve Eirene'ye adağı

Üst tarafı hafifçe profillendirilmiş, mermer adak sütunu (fig. 3).

Ölçüler: Yükseklik: 66 cm; Genişlik: 35 cm; Harf Yük.: 3-3.4 cm.

	Δι̅ Κερωνίω
2	Ἀστράπτον-
	τι ^v Συρτιώ
4	Βροντῶν-

24 LGPN IV s.v. Ζῆθος.

25 LGPN V.A – V.C s.v. Ζῆθος.

τι^v. καὶ θεᾶ
 6 Εἰρήνη
 Μαρεις Σῶ-
 8 κου ἱερέυς.

“(Bu adağı) Zeus Keraunios Astrapton Syrtios Bronton ve Tanrıça Eirene için, Sokos’un oğlu rahip Mareis (adadı)”.

Yazıtta, Zeus’un onlarca lakabından²⁶ (*epitheton*) dördü sıralanmıştır. Bunlardan Keraunios ve Bronton baştanrının Anadolu’da çok yaygın görülen lakaplarıdır. Zeus Astrapton²⁷ ise Phrygia²⁸, Lykaonia²⁹ ve Lydia³⁰ bölgelerinden sadece birkaç yazıtta görülmektedir. Satır 3’teki Συρτιῶ (*nom.* Συρτιος olmalıdır) lakabı ise ilk defa bu yazıtla belgelenmektedir. Zeus Syrtios kültü tıpkı Savatra yakınlarındaki Akören’de bulunan bir adak yazıtıyla³¹ belgelenen yerel Zeus Zemroutenos gibi Savatra’ya özgü yerel bir kült olmalıdır.

Satır 5-6: θεὰ Εἰρήνην (Thea Eirene) “barış tanrıçası”, Zeus ile Themis’in kızıdır. Trakheia Bölgesi’nden övgü şiiiri içeren bir yazıtta³² Εἰρήνην λαθικηδεῖ “dert/keder unutturan Eirene’ye” diye saygı gördüğü belgelenmektedir. Eirene’ye adanmış başka bir adak yazıtı³³ Kos’tan ele geçmiş olup Hellenistik Dönem’e (yakl. MÖ 200) tarihlendirilmektedir.

MÖ 4. yüzyıl ve sonrasında görülmeye başlanan Eirene (Barış) ve Ploutos (Zenginlik) kültü, antik Yunanistan’da yapılan savaşlar sonrasında sağlanan sulh ve sükûneti ifade etmek amacıyla sembolleştirilmiş, dinsel bir öge olarak karşımıza çıkmaktadır³⁴. Aynı yazıtta Zeus’un yanı sıra barışın timsali Eirene’ye da adakta bulunulması, Savatra’nın Roma İmparatorluk Dönemi’ndeki refah durumunu veya adağın yapıldığı tarihte yaşanan bir çatışma ve kargaşa ortamı yüzünden barış ve refaha olan özlemi ifade etmek için olabilir.

Satır 7-8: Μαρεις³⁵ (Μαρις ile karıştırılmamalı) az sayıda belgelenmiş bu isim yerel Anadolu şahıs adıdır. Savatra’daki Zeus kültü rahibi olmalıdır. Σῶκος³⁶, “güçlü, kuvvetli” anlamına gelen Eski Yunanca σῶκος sözcüğünden elde edilmiş bir şahıs ismi olup çok nadir görülmektedir. Bu sözcük, Hermes’in bir lakabı olarak İlyada

26 Anadolu’da belgelenmiş bütün lakapları için bk. Şahin 2001.

27 Şahin 2001, 27 s.v. Zeus Astrapton.

28 Drew-Bear 1978, 48-50 no. 25 (= SEG 28, 1186). Phrygia kenti Nakoleia’da ele geçen yazıtın sonunda Zeus ve lakapları şöyle kaydedilmektedir: Διὶ Περσῶν κ(αι) Βροντῶντι κ(αι) Ἀστράπτωντι εὐχὴν “Perslerin Zeus’una ve Bronton’a ve Astrapton’a adak”.

29 Ramsay 1888, 235-236 no. 1 (= IGR III, 245).

30 TAM V.1, 585: Ἐρμιοκρατίων Σωκρά<τ>ου | [θε]ῶ Στράπτωντι καὶ Βρο[υ]ντι. Zeus’un Lydia’daki lakapları için bkz. Paz de Hoz 1999, 23-25.

31 Anderson 1899, 281 no. 165: [A]ῦρ. Κοδράτω[ς Ἀλε]ξάνδρου Διὶ | Ζημουρητηνῶ | εὐχὴν “Aleksandros oğlu Aur(elius) Kodratos bu adağı Zeus Zemroutenos’a (sundu)”; Şahin 2001, 188 s.v. Zeus Zemroutenos.

32 SEG 19, 456.

33 Segre 1993, 232 no. EV227 (= SEG 43, 557).

34 Smith 2011, 110.

35 Zgusta 1964, § 873-9; *Janazarbos*, 593; LGPN V.C s.v. Μαρεις.

36 LGPN V.C s.v. Σῶκος.

Destanı'nda geçmektedir³⁷. İlyada Destanı'nda ayrıca Troialı Hippiasos oğlu Sokos adlı kahraman zikredilmektedir³⁸. Sokos adında başka bir Savatralı Ankyra'da ele geçen bir yazıttan³⁹ bilinmektedir. Yazıttan babası Tantalos ile birlikte Sokos'un, *IV Scythia* lejyonunun da komutanlığını yapmış ve Syria'da önemli askeri hizmetlerde bulunmuş zengin kariyer sahibi vali Gaius Iulius Severus'u dostları olarak onurlandırdıkları görülmektedir.

Termessos'ta bulunan bir mezar yazıtında⁴⁰ geçen Ζῶκος ismi muhtemelen Σῶκος adının başka bir telaffuzudur.

Tarihleme: Roma İmparatorluk Dönemi.

No. 4: [Ares] Patrios ve Areiai'a demos tarafından adanan altar

Beyaz mermerden yapılmış, üst ve alt tarafı profilli adak steli (fig. 4a, b, c). Yazıt üst profile yazılmıştır. Altarın üst kısmında kabartma bir çelenk bulunmaktadır. Yazıtlı ön cephesinde ayakta duran, kabartma bir figür işlenmiş olup tahribata uğramıştır. Sadece ayakları görülen bu figür büyük ihtimalle bir asker kabartmasıydı. Sol cephesinde de kabartma bir büst var ancak yüzü tahrip olmuş durumdadır. Kalan izler, başında bir miğfer ve sakallı bir yüze sahip olduğunu düşündürmektedir. Savatra yakınlarında bulunmuş olup özel bir koleksiyondan İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne taşınan, Romalı bir asker tarafından savaş tanrısı Ares'e adanan sunağın üstünde de sakallı, miğferli ve zırlı bir tanrı büstü yer almaktadır⁴¹. Dolayısıyla, hem İstanbul'daki sunağın⁴² hem de aşağıdaki sunağın üzerindeki büst Ares'e ait olmalıdır. Her iki sunağın yazıtlarının içeriği de bunu desteklemektedir.

[Ἄρ]η πατρίω κ[αί]

2 Ἀρειάις ἐπηκόοι[ς]

37 Hom. *Iliad*, XX,72.

38 Hom. *Iliad*, XI, 427, 456.

39 Bosch 1967, 198-203 no. 157: Γ. Ἰ(ούλιον) Σεουήρον κα|ταταγέντα εἰς τοὺς δημαρχικοὺς ὑπὸ [θε]ῶν Ἀδριανοῦ, πρεσβεύσαντα ἐν Ἀσία | ἐξ ἐπιστολῆς καὶ κωδικύλων θε|ῶν Ἀδριανοῦ ἡγεμόνα λεγιῶνος | τετάρτης Σκυθικῆς καὶ διοικήσαν|τα τὰ ἐν Συρία πράγματα, ἡνίκα Που|λίκιος Μάρκελλος διὰ τὴν κείνη|σιν τὴν Ἰουδαϊκὴν μεταβέβηκε| ἀπὸ | Συρίας, ἀνθύπατον Ἀχαΐας πρὸς πεν|τεράβδους πεμφθέντα εἰς Βειθυ|νίαν διορθωτὴν καὶ λογιστὴν ὑπὸ | θεοῦ Ἀδριανοῦ, ἐπαρχον αἰραρίου τοῦ | Κρόνου, ὑπατον, ποντιφικα, ἐπιμε|λητὴν ἔργων δημοσίων τῶν ἐν Ῥώ|μῃ, ἡγεμόνα πρεσβευτὴν Αὐτοκρά|τορος Καίσαρος Τίτου Αἰλίου Ἀδριαν[οῦ] | Ἀντωνεῖνου Σεβαστοῦ Εὐσεβοῦς Γερ|μανίας τῆς κάτω, ἀνθύπατον Ἀσίας, | Τάνταλος Ταντάλου καὶ Σῶκος υἱός[ς] | αὐτοῦ Σαουατρεῖς, τὸν ἑαυτῶν εὐ|εργέτην καὶ φίλον “Merhum Hadrianus tarafından tribunus mertebesine yükseltlen, merhum Hadrianus'un emriyle ve verdiği ayrıcalıklarla Asia'da elçilik yapan, IV. Scythica lejyonunun komutanı olan ve Yahudi ayaklanmasından dolayı Puplicius Marcellus Syria'dan (oraya) yürüdüğü zaman Syria'daki işleri idare eden, Akhaia'nın proconsul'u, merhum Hadrianus tarafından balta taşıyan beş praetorla beraber düzeltici ve hesap uzmanı olarak Bithynia'ya gönderilen, Kronos/Saturn'un hazine praefectus'u, consul, pontifex, Roma'da kamusal eserlerin curator'u, bahtiyar İmparator Caesar Titus Aelius Hadrianus Antoninus Sebastus'un Aşağı Germania valisi, Asia'nın proconsul'u G. I(ulius) Severus'u, Savatralı Tantalos oğlu Tantalos ve onun oğlu Sokos kendilerinin yadımseveri ve dostunu (onurlandırır)”.

40 SEG 44, 1128.

41 Robert 1955, 72-73 no. 13 ve Pl. VIII 4, “Sur la face est sculpté le buste d'un dieu barbu, coiffé d'un casque et revêtu d'une cuirasse”. Altarın işçiliği yukarıda Zeus Dalbenos'a adanan altarlara ile çok büyük benzerlik içindedir. Yazıtı için bkz. aşağıda dipnot 63.

42 Sponcel 2017, 79 “Die auf der Vorderseite platzierte Inschrift weist die dargestellte Person als Ares aus. Sie beginnt mit der Gottheit, welcher dieser Altar geweiht wird, dem Ἄρης ἐπίκοος (Z. 1-2)”.

[εὐ]χὴν πᾶς δῆ[μος].

“[Ares] Patrios ve işiten Areiai için bu adağı bütün/her demos (adadı)”.

Satır 1: πατρίω (*nom. πάτριος*): Ares’in, πάτριος ile eş anlamlı πατρώος lakabıyla saygı gördüğü Palmyra yazıtlarında Ἀρέως πατρώου θεοῦ diye belgelenmektedir⁴³. Ares, Savatra’da ele geçen bir epigrafik belgede⁴⁴, *Areiai* ile birlikte patrios sıfatı ile nitelendirilen tanrılar arasında gösterilmektedir. Bu belge, Ares ve *Areiai*’ın rahibi ve aynı zamanda imparator kültü başrahibi Fl. Marcellus’un eşi Ankharne’yi onurlandırmak üzere bizzat Savatra kenti tarafından alınan karardır. Savatra’da bulunan başka bir yazıt⁴⁵ da *Areiai* ile beraber Ares’e sunulmuş olan diğer bir adağın belgesidir. Başka bir Savatra yazıtında⁴⁶ Ares’in ἐπήκοος “işiten” lakabıyla saygı gördüğü bilinmektedir.

L. Robert, Savatra yazıtlarındaki Ares için, savaşı karakterine sahip yerel bir tanrının asimile olmuş kültü diye yorumda bulunmaktadır⁴⁷. Benzer bir yorum da B. H. Mclean tarafından yapılmaktadır⁴⁸.

Satır 2: Ἀρείαις (*nom. pl. Ἀρεία/Areiai*) Savatra’da iki yazıtta daha görülmektedir⁴⁹. Ares ile beraber tapım gören *Areiai*’ın kimliği henüz tam olarak anlaşılammış görünmekle beraber dişil figürler oldukları kesindir⁵⁰. “Savaşı” anlamına gelen *Areiai*, tanrıça Athena’nın lakaplarından biri olup bu lakabın Sparta’da Aphrodite için de kullanıldığı Pausanias’ın⁵¹ anlatımlarında mevcuttur. P. Alphantery⁵² tarafından yapılan öneriye göre Savatra yazıtlarındaki *Areiai*, Athena ile Aphrodite idi⁵³. *Areiai*’ın Amazonlar ile özdeş olabileceği şeklindeki başka bir öneri W. M. Calder tarafından yapılmaktadır⁵⁴. Konya İline bağlı Bozkır İlçe merkezinde bulunan bir adak

43 SEG 38, 1578, 1579.

44 Cronin 1902, 371-372 no. 144: Ἀναρχηνήν | Σακέρδωτος | ἀρχιέρειαν | Σεβαστῶν, | γυναικα | Φλαίου Μαρκελλου ἀρχιέρεος Σεβαστῶν κ[αί] ιερέως θεῶν πατρ[ῶν] Ἀρέως | καὶ Ἀρείων, | τὴν πανάρε[τον] Σ[α]ουατ[ρέων βουλή] | [δῆμος] “Savatrâlıların [boule ve demos’u], imparatorların başrahibi ve ataların tanrıları Ares ve *Areiai*’nın rahibi Flavius Marcellus’un eşini, imparatorların başrahibesi, erdemin timsali Sacerdus kızı Ankharne’yi (onurlandırır)”.

45 SEG 6, 455: Ἄρηι καὶ Ἀρείαις [θε]οῖς ἐπη[κόοις] “Ares ve işiten tanrılar *Areiai* için”.

46 Callander 1906, 158 no. 1 (= Robert 1955, 72 no. 13; SEG 15, 817).

47 Robert 1955, 77, “Nous avons donc le culte local d’un dieu indigène, dont le caractère prédominant était guerrier, et qui fut assimilé à Arès”. Ayrıca bk. Sponsel 2017, 78.

48 Mclean 2002, viii, “Though Ares was not a popular god among Greeks, Ares was assimilated to a number of indigenous warrior gods in central Anatolia, notably in Savatra”.

49 Cronin 1902, 371-372 no. 144; SEG 6, 455.

50 Robert 1955, 77 dn 1; Millington 2013, 557-558.

51 Paus. 3.17.5. ὅπισθεν δὲ τῆς Χαλκιοῖκου ναός ἐστὶν Ἀφροδίτης Ἀρείας “Kahlkioikos’tan (Athena’ninkinden) sonra Aphrodite *Areia*’nın tapınağı vardır”.

52 Alphantery 1907, 132 no. 2: “Il estime aujourd’hui qu’on peut songer aussi à un féminin et voir dans ces divinités les deux Ἀρείαι, d’abord Athénè considérée comme déesse de la guerre, adorée comme telle, d’après Pausanias et des inscriptions à Athènes, à Platées, à Smyrne, en Isaurie même; et Aphrodite nommée Ἀρεία dans Pausanias et sur une gemme. On aurait donc adoré à Savatra, comme dieux protecteurs de la cité, une triade formée d’Arès et de deux parèdres, Athénè et Aphrodite”.

53 Gonzales 2004, 419’da (ayrıca bk. 422) yaptığı “The most obvious Greek identification for these *Areiai* are military manifestations of Athena and Aphrodite” yorumuna, Laumonier, Les Cultes Indigenes de Carie (Paris 1968) 188’i referans göstermektedir.

54 Hill 1923, 221; MAMA IV, 282. Ancak, *Areiai* Savatra yazıtlarında ἐπήκοος “işiten” sıfatıyla nitelendirildiği ve bu sıfatın Amazonlar için kullanıldığı bilinmediğinden, Amazonlar olma olasılığı yok denecek kadar zayıftır. Calder’in önerisine diğer bir eleştiri için bk. Gonzales 2004, 419.

yazıtında⁵⁵ tekil olarak belgelenen *Areiai*'nın da kimliği tam olarak tespit edilememiş olmakla beraber Ares'in dişil muadili olduğu yönünde düşünce mevcuttur⁵⁶.

Satır 3: $\pi\acute{\alpha}\varsigma$ $\delta\eta$ [$\mu\omicron\varsigma$]: Bu ifade ile kastedilen *demos* çok açık değildir. Yunan epigrafisinde, onurlandırma, ithaf adak gibi yazıtlarda genel olarak bu ifade η βουλή και $\acute{\omicron}$ $\delta\eta$ $\mu\omicron\varsigma$ “karar ve halk meclisi” biçimindedir. Burada $\pi\acute{\alpha}\varsigma$ veya $\acute{\omicron}$ $\mu\upsilon\mu\pi\alpha\varsigma$ sözcükleriyle beraber kullanıldığında, birden fazla *demos*'un bir araya gelerek tek bir *demos* altında bir “birlik” oluşturduğu akla gelmektedir. Nitekim böyle bir düşünce, Rhodos Adası'nın idari yapısıyla ilişkin tartışmada dile getirilmektedir. V. Gabrielsen, Rhodos kentlerinden ele geçen yazıtlardaki $\acute{\omicron}$ $\pi\acute{\alpha}\varsigma$ $\delta\eta$ $\mu\omicron\varsigma$ ya da $\acute{\omicron}$ $\mu\upsilon\mu\pi\alpha\varsigma$ $\delta\eta$ $\mu\omicron\varsigma$ ile kurumsal “birleşik Rhodos halkı” (the unified people of Rhodes) kastedildiğini düşünmektedir. Ayrıca bu halk birliğinin Rhodos yönetiminde en yüksek otorite olan ekklesia'da bulunma ve kanun teklifi verme yetkisine sahip olduğunu belirtmektedir⁵⁷. Lydia'daki antik Gordos (Iulia Gordos) yerleşiminde (Manisa-Gördes) ele geçen, yaklaşık MÖ 130/129 yılına tarihlenen bir dekrette⁵⁸ de $\acute{\omicron}$ $\mu\upsilon\mu\pi\alpha\varsigma$ $\delta\eta$ $\mu\omicron\varsigma$ ifadesi görülmektedir. Gordos'ta yaşayan Mysialılar (Mysoi Abbaeitai) tarafından alınan söz konusu kararlar, Gordos kentinin içine düştüğü politik ve hukuki istikrarsızlığın aşılmasında önemli katkı sunan ve aynı zamanda Aristonikos ayaklanmasının bastırılması sırasında Roma yönetimi yanında komutan olarak yer alan, adı kayıp bir şahıs onurlandırılmıştır. Onurlandırılan şahsın komutanlığına atandığı, $\tau\omicron\upsilon$ $\acute{\omicron}\nu\pi\alpha\upsilon\tau\omicron\varsigma$ $\delta\eta$ $\mu\omicron\upsilon$ ifadesiyle söylenen halkın Gordos'taki Mysialılar olduğu düşünülmektedir⁵⁹. Benzer bir kullanım, Pamphylia'da (muhtemelen Attaleia/Antalya'dan) tanrı Helios'a sunulan adak yazıtında⁶⁰ “*boule* ve bütün *demos*” (η βουλή και $\acute{\omicron}$ $\acute{\omicron}\nu\pi\alpha\varsigma$ $\delta\eta$ $\mu\omicron\varsigma$) olarak görülmektedir.

Yukarıdaki yazıtta geçen $\pi\acute{\alpha}\varsigma$ $\delta\eta$ $\mu\omicron\varsigma$ için kesin bir şey söylemek mümkün görünmemektedir. Ancak birkaç alternatif önerilebilir. $\pi\acute{\alpha}\varsigma$ $\delta\eta$ $\mu\omicron\varsigma$, Savatra'da ikamet eden yerli ve Romalılarından oluşan bütün Savatralıları kastediyor olabilir. Ya da kent ve çevresindeki birkaç *demos*'un veya Antoninus Pius zamanında (MS 138-161) tesis edilen Lykaonia Birliği⁶¹ kentlerinin *demos*'larının oluşturduğu bir “*demos* birliğini” ifade ediyor olabilir.

Tarihleme: Roma İmparatorluk Dönemi.

Genel Değerlendirme ve Sonuç

Zeus Dalbenos'a adanan ilk iki adak yazıtı, ilk olarak Barselona'da koruma altında olan, bir asker tarafından Zeus Dalbenos'a sunulan Silvanus heykelciğinin kaidesindeki yazıtla belgelenen ancak okunmasında az da olsa kuşku bulunan *Dalbenos* lakabını

55 Hamilton 1842, 488 no. 438 (= CIG 4393; Swoboda – Keil 1935, 65-66 no. 135): [Λ]ούκιος Όρέστου | [Γ]αυροπαλαιείτης | [λ]ατύπος Άρεία εὐχλήν “Orestes oğlu, Isaurapalaialı (Eski Isauralı) taş ustası Lucius bu adağı Areia'ya (sundu)”.

56 Millington 2013, 557. Benzer şekilde, Pausanias'ın sözünü ettiği Aphrodite Areia'nın da Sparta'da “dişil Ares” olarak tapım görmüş olduğu düşünülmektedir, bk. Cyrino 2010, 51.

57 Gabrielsen 2000, 190.

58 Malay – Petzl 1984, 157-158 (= SEG 34, 1198).

59 BE 1984, no. 384; SEG 34, 1198; Malay – Petzl 2003, 20.

60 Bean 1958, 84 no. 112 (= BE 1959, no. 447; SEG 17, 616). Yayınlarda $\acute{\omicron}$ $\acute{\omicron}\nu\pi\alpha\varsigma$ $\delta\eta$ $\mu\omicron\varsigma$ üzerine yorum mevcut değildir.

61 Imhoof-Blumer 1902, 415; von Aulock 1976, 19; Dmitrev 2000, 371-373.

kesinleştirmektedir. Zeus Dalbenos, Savatra ve civarında saygı gören yerel bir kült olmalıdır. Savatra Zeus Dalbenos adakları, Barselona'daki Silvanus heykelciğinin Asia Minor, hatta Phrygia veya Lykia kökenli olabileceğine yönelik daha önce yapılmış tahmini doğrulamaktadır. Barselona'daki Silvanus heykelciği Phrygia Bölgesi'nde bir yerden, belki de Savatra'dan ele geçmiş olabilir⁶². Eğer heykelin buluntu yeri gerçekten Barselona ise Savatralı veya Phrygialı bir askerin İspanya'ya göreve giderek kendi tanrısına adakta bulunması şeklinde de yorumlanabilir. Kadmos'un adağındaki (No. 1) boğa kabartmasının Zeus'un gücünü simgeleyen bir kült sembolü olarak işlendiği ilk tercih edilmesi gereken bir değerlendirmedir. Ancak çok zayıf bir ihtimal görünse de, boğa kabartmasının bir Roma lejyonunun amblemi olarak işlenmiş olabileceği burada dile getirilebilir.

No. 3'teki adak yazıtı Zeus'un daha önce bilinmeyen Syrtios lakabını belgelemektedir. Zeus'un yanı sıra Eirene'ye de aynı yazıtta ithafta bulunulması, epigrafik belgelerde çok nadir rastlanan Eirene kültürünün Savatra'da yaşatılmış olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Kabaca Roma İmparatorluk Dönemi'nden olduğu anlaşılan altar, sadece Lykaonia'nın değil, Roma coğrafyasının neredeyse tamamının siyasi kriz yaşadığı bir zaman dilimine işaret ediyor olabilir. Bu nedenle Roma'nın içinde bulunduğu bunalımın ortadan kaldırılması ve barışa duyulan özlemi ifade etmesi amacıyla Tanrıça Eirene'nin adı bu nedenle yer bulmuş olmalıdır. Bununla beraber, bu süreç içerisinde savunma pozisyonunda kalan imparatorluğun düşmanlarına karşı elde ettiği kısmi başarıları onurlandırmak için de barış tanrıçasına adakta bulunulduğu göz önünde bulundurulabilir.

Son yazıt, Savatra halkının veya çevresindeki *demos*'ların hep birlikte, Ares Patrios ile beraber *Areiai*'a altar sunduklarını göstermektedir. Patrios, Ares için sık kullanılan bir lakap değildir. Yazıtta geçen *Areiai*'ın dışıl kültürler olduğu açık olmakla beraber kimlikleri henüz tam aydınlatılamamış görünmektedir. Ancak bunların Athena ile Aphrodite olabileceği yönündeki düşünceler daha öne çıkmaktadır.

Yukarıda tanıtılan yazıtlar Roma İmparatorluk Dönemi'nde Savatra kentinin hem dini hem de sosyal açıdan oldukça zengin kültürel çeşitliliğe sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca savaş tanrısı Ares kültürünün kentte önemli bir yer edindiği anlaşılmaktadır. Bu kültürün varlığı, Savatra'nın askeri açıdan önemli bir merkez olduğuna işaret etmektedir. Savatra'da bulunan, Lucius Gattius Cornelianus adında bir askerin Ares'e adadığı yazıtlı sunak⁶³, Ares kültürünün Savatra'ya yerleşmesinin en büyük nedeninin

62 Savatra kentinin lokalize edildiği Yağlıbayat Mahallesi'nde 1984 yılında bazı heykeltıraşlık eserleri bulunmuş, bunlardan haberdar edilen Konya Arkeoloji Müzesi Yağlıbayat'ta küçük bir kazı çalışması yapmış ve bu eserlere ait başka parçalar bulmuşlardır. Konya Arkeoloji Müzesine taşınan eserler arasında Aphrodite (yüksekliği 26,3 cm), Asklepios (yük. 60,5 cm), Herakles (yük. 22 cm) heykelticikleriyle beraber bir de genç heykelciği (yük. 29,5) bulunmaktadır; resimleri ve geniş tanımlamalarıyla beraber bk. Karamut – Çay – Yılmaz 1985, 22-26. Bu buluntular Savatra'da heykeltıraşlık üzerine bazı atölyelerin varlığına işaret etmektedir.

63 Callander 1906, 158 no. 1 (= Robert 1955, 72 no. 13; Robert 1965, 43-44; SEG 15, 817): Ἄρης ἐπικόρη | Λεύκις | Γάττις Κορνηλιανός στρατιώτης ἐὸν χίην "İşiten Ares'e bu adağı asker Lucius Gattius Cornelianus (sundu)". Latince isimlerin Lucius=Λεύκις ve Gattius=Γάττις diye yazılmış olması bu askerin Latince bilmediğini, yerli olup Roma ordusuna katıldıktan sonra bu isimleri almış olabileceğini düşündürmektedir.

burada konuşlanan Romalı askerler olduğunun bir kanıtı olarak gösterilebilir. Nitekim, yazıtın editörü T. Callander yorumunda, Roma etkisinin güçlü olduğu Savatra gibi bir kentte Ares kültünün görülmesinin doğal oluşunu belirtmektedir⁶⁴. Savatra yakınlarındaki Sızma (Zizima) yerleşim yerinde bulunup Konya Arkeoloji Müzesine taşınan, Ares severler derneğinin üyesi bir rahip tarafından Pan'a adanmış yazıtlı heykelticik⁶⁵, Savatra civarında da Ares kültünün büyük saygı gördüğünü göstermektedir.

Savatra bağlantılı diğer askerlerin epigrafik kanıtları⁶⁶ da kentin askeri açıdan ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Galatia ve Lykaonia bölgeleri arasında kalan ve çoğunlukla Lykaonia Bölgesi'nin doğu sınırını temsil eden Savatra, jeopolitik konum itibarıyla stratejik bir öneme sahiptir. Kent, bugünkü Bozdağ Milli Parkı'nın eteklerinde kurulmasından ötürü Lykaonia'nın doğusundaki savunma hattının en uç sahası olarak işlev göstermiştir⁶⁷. Dağ eteklerinde kurulu bir kentin ardındaki düz bir coğrafyayı korumak zorunluluğu Savatra ve etrafında onlarca kale ve kulenin imar edilmesini kaçınılmaz kılmıştır. Aynı zamanda, Roma imparatoru Augustus döneminden itibaren inşa edilen Via Sebastae'nin yol güzergâhında yer alan Savatra, gerek ticari gerekse askeri bakımdan tarih sahnesinde önemli bir rol üstlenmiştir. Isauria ve civar bölgelerdeki isyancılara karşı asker sevkiyatını kolaylaştırmak için yapılan Via Sebaste, bu güzergâh üzerinde bulunan yerleşim birimlerine de merkezi bir konum kazandırmıştır. Bu noktalarda konuşlanan askerlerin imparatorluğun sıkıntılı süreçlerinden biri olan MS 3. yüzyıl ve sonrasında daha da yoğunlaşmış olması olasıdır. Öyle ki, Goth, Sasani ve Palmyra saldırıları sonrasında Roma valilerinin yayınladığı

64 Callander 1906, 158: “Lucius Gattius Cornelianus was the Latin name of this soldier. The worship of Ares is natural in a town where Roman influence was so strong as in Savatra on the important “Syrian Route”.

65 Alp 1985, 20-21; Mclean 2002, 13-14 no. 35: Λ(ούκιος) Καλπούρνιος ΑΡΗΦΙΛΩΣ ἱερεὺς “Ares sever rahip L(ucius) Calpurnius”.

66 VI Victrix lejyonunun bir yüzbaşı olan L. Servaeus Sabinus'un, yine yüzbaşı olan babası için yaptırdığı Latince yazıtlı ithafı Savatra'da ele geçmiştir, Cronin 1902, 372 no. 145: Tito Servaeo Sabino, | p(rimi) p(ili), donato omnibus | donis, L(ucius) Servaeus | Sabinus, centurio leg(ionis) sextae Vict(ricis), | patri suo fecit “VI. Victrix lejyonunun yüzbaşı L(ucius) Servaeus Sabinus kendi babası, bütün onurlarla donatılmış baş yüzbaşı Titus Servaeus Sabinus için yaptırdı”. Diğeri, Augusta Cohors'unda başarılı bir şekilde hizmette bulunarak bir buçuk kat maaşlı (sesquiplicarius) askerlik yapmış olan Savatralı G. Octavius olup MS 1. yüzyıl başlarına tarihlendirilen Latince yazıtlı mezar taşı Sinope'de bulunmaktadır: ISinope 124: (yazıtta uygulanan kısaltmalar edisyonda tamamlanmamış bir şekilde verilmektedir): G(aius) Octavius, G(ai) f(ilius), Vel(ina), | dom(o) Savatra, mil(es) | cohort(is) August(ae) et ea[e]dem cohortis sesquiplicarius, hic situs | est “G(aius)'un oğlu, Vel(ina) tribus'undan, Savatra yurdundan, Cohors Augusta'nın askeri ve aynı zamanda (bu) cohort'un bir buçuk kat maaşlı askeri (sesquiplicarius) G(aius) Octavius burada yatıyor”. Başka bir epigrafik belge, Ankyra'da ele geçen bir mezar yazıtı olup Savatralı iki kardeşin Cohors I Augusta Cyrenaica'da askerlik yaptığını belgelemektedir. Kardeşlerden biri Quintus, askerlikle beraber aynı zamanda quator olarak görev yapmış; diğeri, Lucius Valerius Vales süvari olarak hizmette bulunmuştur, Bosch 1967, 136-137 no. 113: χαῖρε παροδείτα | ἐνθάδε κεῖται Κούιντος | Φιλίππικος, <κου>ράτωρ, Σα|ουαθρεύς, στρατιώτης χώρτης πρώτης Ἀγούστης Κυρηναϊκής, στουπενδιόν | κα'. Λούκιος Οὐά|λέριος Οὐά|λης ὁ ἀδελφός αὐτοῦ, στρατιώτης ἱππέυς χώρτης τῆς αὐ|]τῆς στουπενδιόν ἱγ'. | Μαρκία Αἰμιλία Ἀθηναί[ς] | [κ]αὶ Ἀρτεμισία συνβίους, | [μ]νήμης χάριν “Selam yolcular! Burada, curator, Cohors I Augusta Cyrenaica'nın askeri Savatralı Philippikos oğlu Quintus yatıyor, 21 yıl hizmet etti. Onun kardeşi, aynı Cohors'un atlı askeri Lucius Valerius Vales 13 yıl hizmet etti. Eşleri Marcia Aemilia Athenais ile Artemisia onların hatırası için (yaptırdı)”.

67 2017 yılından beri bölgede yaptığımız yüzey araştırmaları sonucunda askeri kule ve kale kalıntılarının varlığı ile bu konuyu destekleyen arkeolojik buluntuların tespiti nedeniyle Savatra ve çevresinin hem önemli bir geçiş güzergâhı noktası olduğu hem de militarist bir kimliğe sahip olduğunu görmekteyiz, bk. Işık – Sarp – Erdem 2018, 275-292.

genelgeler ile başta İkonium olmak üzere pek çok kamu yapısının yıkılarak elde edilen molozlar ile savunma hatları inşa edilmeye kalkışılması bölgenin ve özellikle bir sınır kenti olan Savatra gibi yerleşimlerin ne denli tetikte olması gerektiğini ortaya koymaktadır⁶⁸. Bütün bu özellikleriyle ve asker yazıtlarıyla beraber değerlendirildiğinde Savatra'nın Roma İmparatorluk Dönemi'nde stratejik önemi yüksek kentlerden biri olduğu görülmektedir. Kentin siyasi ve askeri yapısı göz önünde bulundurulduğunda, Savatra'yı ve çevresinin güvenliğini sağlamak için bazı askeri birliklerin buraya yerleştirilmiş olduğunu düşünmek mümkün görünmektedir.

Bibliyografya ve Kısaltmalar

AE	L'Année épigraphique
Alp 1985	Alp, A., "Pan Kabatmalı Mezar Steli", Müze 4, 20-21.
Alphandéry 1907	Alphandéry, P., "Chronique", Revue de l'histoire des religions 56, 131-139.
Anderson 1899	Anderson, J. G. C., "Exploration in Galatia cis Halym. II", The Journal of Hellenic Studies 19, 280-318.
BE	Bulletin épigraphique
Bean 1958	Bean, G. E., Inscriptions in the Antalya Museum, Belleten cilt XII, sayı 85, 21-91.
Belke – Restle 1984	Belke, K. – Restle, M., Tabula Imperii Byzantini 4: Galatien und Lykaonien, (Denkschriften ÖAW, phil.-hist. Kl. 172), Wien.
Bosch 1967	Bosch, E., Quellen zur Geschichte der Stadt Ankara im Altertum, Ankara.
Callander 1906	Callander, T., "Explorations in Lycaonia and Isauria", Studies in the History and Art of the Eastern Provinces of the Roman Empire (ed. W. M. Ramsay), Aberdeen, 157-180.
CIL VI	Henzen, G. – De Rossi, I. B. – Bormann, E. – Huelsen, Ch. – Bang, M. (eds.), Corpus Inscriptionum Latinarum, Vol. VI: Inscriptiones Urbis Romae Latinae, Berlin, 1876.
CIL X	Mommsen, Th. (ed.), Corpus Inscriptionum Latinarum, Vol. X: Inscriptiones Bruttiorum, Lucaniae, Campaniae, Siciliae, Sardiniae Latinae, Berlin 1883.
Cronin 1902	Cronin, H. S., First Report of a Journey in Pisidia, Lycaonia, and Pamphylia. II, The Journal of Hellenic Studies 22, 339-376.
Cyrino 2010	Cyrino, M. S., Aphrodite. Gods and Heroes of the Ancient World, London – New York.
Dmitrev 2000	Dmitrev, S., Observations on the Historical Geography of Roman Lycaonia, Greek-Roman-Byzantine Studies 41, 349-375.
Dorcey 1992	Dorcey, P. F., The Cult of Silvanus: A Study in Roman Folk Religion (Columbia Studies in the Classical Tradition 20), Leiden.

68 Kaya 2011, 181; Mitchell 1989, 311 vd.

- Dönmez-Öztürk 2012 Dönmez-Öztürk, F., “Göynük ve Mudurnu'dan Yeni Yazıtlar I”, *Mediterranean Journal of Humanities* II/2, 67-78.
- Drew-Bear 1978 Drew-Bear, Th., *Nouvelles Inscriptions de Phrygie*, (Studia amstelodamensia ad epigraphicam, ius antiquum et papyrologicam pertinentia 16), Zutphen.
- DuBois 2015 DuBois, M. S., *Legio*, Volume 1-2, Raleigh.
- Fiesel 1923 Fiesel, E., “Selvans”, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft* IV A/2, Stuttgart, 1324.
- Gabrielsen 2000 Gabrielsen, V., “The Synoikized Polis of Rhodes”, *Polis and Politics, Studies in Ancient Greek History, Presented to Mogens Herman Hansen on his 60th Birthday* (ed. P. Flensted-Jensen – T. H. Nielsen – L. Rubinstein), Copenhagen, 177-205.
- Gonzales 2004 Gonzales, M. P., *Cults and Sanctuaries of Ares and Enyalios. A Survey of the Literary, Epigraphic, and Archaeological Evidence*, Berkeley.
- Hamilton 1842 Hamilton, W. J., *Researches in Asia Minor, Pontus and Armenia; with some account of their antiquities and geology*, vol. II, London.
- Hill 1923 Hill, G. F., “Some Coins of Southern Asia Minor”, *Anatolian Studies presented to Sir William Mitchell Ramsay* (ed. W. H. Buckler – W. M. Calder), Manchester, 207-224.
- Hom. Iliad Homeros, *İlyada* (çev. A. Erhat – A. Kadir), İstanbul, 1997.
- IAnazarbos Sayar, M. H., *Inschriften Griechischer Städte aus Kleinasien 56 (IK): Die Inschriften von Anazarbos und Umgebung, Teil 1*, Bonn 2000.
- IGR III Cagnat, R. (ed.), *Inscriptiones Graecae ad Res Romanas Pertinentes, Vol. III*, Paris 1906.
- Imhoof-Blumer 1902 Imhoof-Blumer, F., *Kleinasiatischen Münzen II (Sonderschriften des österreichischen archäologischen Institutes in Wien, Band III)*, Wien.
- ISinope French, D. H., *Inschriften Griechischer Städte aus Kleinasien 64 (IK): The Inscriptions of Sinope, Part 1*, Bonn 2004.
- Işık – Sarp – Erdem 2018 Işık, İ. – Sarp, O. – Erdem, M. N., “2017 Yılı Konya İli, Karatay ve Altınekin İlçeleri, Bozdağ Milli Parkı Doğu ve Kuzey Kesimi Yüzey Araştırması”, *AST* 36/2, 275-292.
- Kajanto 1965 Kajanto, I., *The Latin Cognomia*, (Societa Scientiarum Fennica, Commentationes Humanarum Litterarum XXXVI.2), Helsinki.
- Karamut – Çay – Yılmaz 1985 Karamut, İ. – Çay, N. – Yılmaz, Y., “Yağlıbayat Heykeltraşlık Eserleri”, *Müze* 4, 22-26.
- Kaya 2011 Kaya, M. A., *Anadolu'da Galatlar ve Galat Tarihi*, Konya.
- Keppie 1984 Keppie, L., *The Making of the Roman Army from Republic to Empire*, Manchester.
- LGPN II Osborne, J. M. – Byrne, S. G. (eds.), *The Lexicon of Greek Personal Names, Vol. III: Attica*, Oxford, 1994.
- LGPN IV Fraser, P. M. – Matthews, E. (eds.), *The Lexicon of Greek Personal Names, Vol. IV: Macedonia, Thrace, Northern Regions of the Black Sea*, Oxford, 2005.

- LGPN V.A Fraser, P. M. – Matthews, E. (eds.), *The Lexicon of Greek Personal Names, Vol. VA: Coastal Asia Minor: Pontos to Ionia*, Oxford, 2010.
- LGPN V.B Balzat, J.-S. – Catling, R. W. V. – Chiricat, É. – Marchand, F. (eds.), *The Lexicon of Greek Personal Names, Vol. V.B: Coastal Asia Minor: Caria to Cilicia*, Oxford, 2014.
- LGPN V.C Balzat, J.-S. – Catling, R. W. V. – Chiricat, É. – Corsten, T. (eds.), *The Lexicon of Greek Personal Names, Vol. V.C: Inland Asia Minor*, Oxford.
- Malay – Petzl 1984 Malay, H. – Petzl, G., “Ehrenbeschlüsse für den Sohn des Anaximbrolos aus Gordos”, *Epigraphica Anatolia* 3, 157-165.
- Malay – Petzl 2003 Malay, H. – Petzl, G., “Posthumous Decree for Philomelos, son of Ophelas, issued by the council and the people of the Mysi Abaitai”, *Epigraphica Anatolia* 36, 19-26.
- MAMA IV Buckler, W. H. – Calder, W. M. – Guthrie, W. K. Ch. (eds.), *Monumenta Asiae Minoris Antiqua, Vol. IV: Monuments and Documents from Eastern Asia and Western Galatia*, Manchester, 1933.
- MAMA VIII Calder, W. M. – Cormack, J. M. R. (eds.), *Monumenta Asiae Minoris Antiqua, Vol. VIII: Monuments from Lycaonia, the Pisido-Phrygian Borderland, Aphrodisias*, Manchester, 1962.
- MAMA XI Thonemann, P. (ed.), *Monumenta Asiae Minoris Antiqua, Vol. XI: Monuments from Phrygia and Lycaonia*, <http://mama.csad.ox.ac.uk/index.html>
- Mclean 2002 Mclean, B. H., *Greek and Latin Inscriptions in the Konya Archaeological Museum, The British Institute of Archaeology at Ankara Monograph 29 (Regional Epigraphic Catalogues of Asia Minor IV)*, London, 2002.
- Millington 2013 Millington, A., Iyarri and the Interface: The Origins of Ares, şurada: A. Mouton – I. Routherford – I. Yakubovich (eds.), *Luwian Identities: Culture, Language and Religion Between Anatolia and the Aegean*, Leisen – Boston, 543-566.
- Mitchell 1982 Mitchell, S., *Regional Epigraphic Catalogues of Asia Minor II (RECAM): The Ankara District. The Inscriptions of North Galatia (British Institute Archaeology at Ankara, Monograph No. 4, British Archeological Reports, International Series 135)*, Oxford.
- Mitchell 1989 Mitchell, S., “The Siege of Cremna”, *The Eastern Frontier of the Roman Empire: Proceedings of a Colloquium held at Ankara in September 1988*, ed. D. H. French – C. S. Lightfoot, *British Archeological Reports, International Series 553*, Oxford, 311-328.
- Paus. Facius, J. F. (ed.), *Pausaniae Graeciae Descriptio*, Leipzig 1794.
- Paz de Hoz 1999 Paz de Hoz, M., *Die lydischen Kulte im lichte der griechischen Inschriften, Asia Minor Studien 36*, Bonn.
- Perea Yébenes 2015 Perea, S., “El voto de un soldado a Silvano – Zeus Dalbenus?”, *Gerión* 33, 311-324.
- Ramsay 1888 Ramsay, W. M., *Laodiceia Combusta and Sinethandos, Mitteilungen des kaiserlich deutschen archäologischen Instituts, athenische Abteilung 13 [MDAI(A)]*, 233-272.
- Robert 1955 Robert, L., *Hellenica X: Recueil d'épigraphie, de numismatique et d'antiquités*

- grecques, Paris.
- Robert 1965 Robert, L., *Hellenika XIII: Recueil d'épigraphie, de numismatique et d'antiquités grecques*, Paris.
- Robert 1983 Robert, L., "Documents d'Asie Mineure", *Bulletin de correspondance hellénique* 107/1, 497-599.
- Ruge 1921 Ruge, W., "Savatra", *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft II A/1*, Stuttgart, 250-251.
- SEG Supplementum Epigraphicum Graecum
- Segre 1993 Segre, M., *Iscrizioni di Cos*, (Monografie della Scuola Archaeologica di Athene e delle missioni Italiane in Oriente VI), Rome.
- Sponsel 2017 Sponsel, Ch., *Der Areskult in Metropolis (Ionien)*, (Ausgezeichnete Abschlussarbeiten der Erlanger Geschichtswissenschaft 5), FAU University Press.
- Smith 2011 Smith, A. C., *Polis and Personification in Classical Athenian Art*, *Monumenta Graeca et Romana*, vol. 19, Brill.
- Şahin 2001 Şahin, N., *Zeus'un Anadolu Kültleri*, İstanbul.
- TAM V.1 Hermann, P. (ed.), *Tituli Asiae Minoris, Volumen V: Tituli Lydiae, Fasc. I: Regio Septentrionalis ad Orientem Vergens*, Wien, 1981.
- von Aulock 1976 von Aulock, H., *Münzen und Städte Lykaoniens*, Tübingen.
- Zgusta 1964 Zgusta, L., *Kleinasiatische Personennamen*, Prag.

Fig. 1

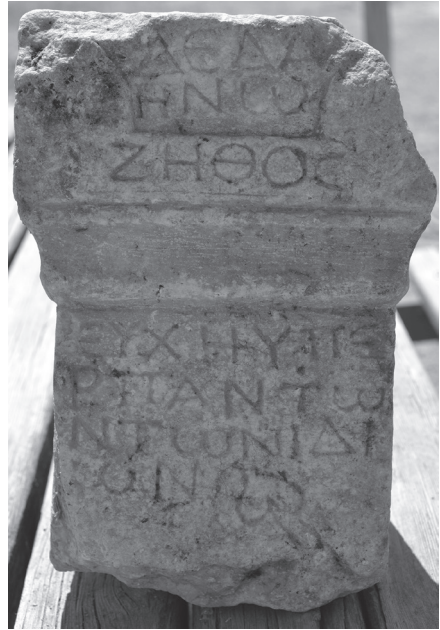

Fig. 2

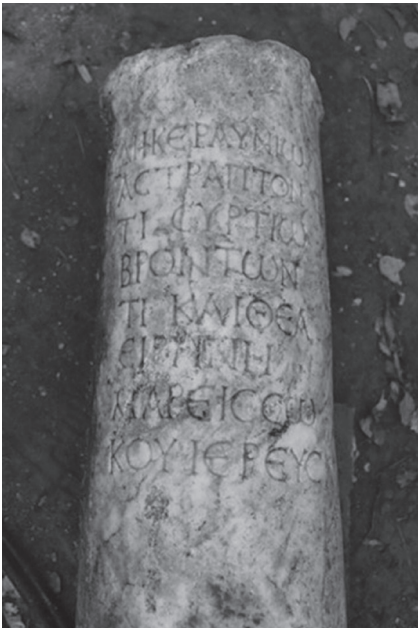

Fig. 3

Fig. 4a

Fig. 4b

Fig. 4c

Fig. 5 (Perea Yébenes 2015, 313 Fig. 1)

